

داستان مریم سوره ۱۹ در قرآن است. منابع سنتی اسلامی می‌گویند که سوره مریم، ۴ یا ۵ سال پس از برگزیدن محمد به پیامبری به او الهام شده است، یعنی سال ۶۱۴ یا ۶۱۵ میلادی.

آنچه در زیر می‌خوانید دقیقاً همان چیزی است که در قرآن آمده است. متن زیر ترکیب دو ترجمه بهاء‌الدین خرمشاهی و آیتی است که البته با ترجمه‌های دیگر بویژه با ترجمه قرآن مکارم شیرازی که یک ترجمه شدیداً سنتی و قابل اتکاست مقایسه شده است. تنها تغییری که من در فرم داده‌ام جدا کردن دیالوگ‌هاست تا خواندن آن آسانتر شود و خواننده بر متن اشراف داشته باشد. با رنگ سبز، گفته‌های مستقیم راوی داستان یعنی راوی همه‌چیزدان / دانای کل برجسته شده است.

سوره مریم

این بیان رحمت پروردگارت در حق بنده‌اش **زکریاست**. چنین بود که به ندایی خاموش پروردگارش را به دعا خواند. زکریا گفت: پروردگارا استخوانم سستی گرفته و برف پیری بر سرم نشسته است، پروردگارا هرگز در دعای تو سخت دل نبوده‌ام و من پس از خویش از نداشتن وارث بیمناکم، و همسرم نازا است، پس از پیشگاه خود به من وارثی عطا فرما تا وارث من باشد و هم وارث آل **یعقوب**. و ای پروردگارا این فرزند را مقبول بگردان.

پروردگارا در پاسخ گفت: ای زکریا ما تو را به پسری که نامش **یحیی** است و تا کنون همنامی برایش قرار نداده‌ایم، مژده می‌دهیم. **زکریا گفت:** پروردگارا چگونه مرا پسر باشد در حالی که همسرم نازاست و خودم نیز از پیری به فرتوتی و فرسودگی رسیده‌ام. **آنگاه فرشته‌ای [جبرئیل] از سوی پروردگارا پاسخ داد:** پروردگارت فرموده آن کار بر من آسان است زیرا خودت را که چیزی نبودی پیشتر همینگونه آفریدیم.

زکریا گفت: پروردگارا برای من نشانه‌ای قرار بده.

پروردگارا گفت: نشانه‌ی تو این است که سه شب و روز در عین سلامت با مردم نتوانی سخن گفت.

آنگاه زکریا از محراب به نزد قومش بیرون آمد و به مردم گفت: از بامدادان و شامگاهان پروردگارا را نیایش کنید! و بر او در روزی که زاده شد و روزهای بعدی که می‌گذشتند و روزی که زنده برانگیخته می‌شود درود باد.

پروردگارا ادامه داد: و در این کتاب از **مریم** یاد کن که از خاندان خویش در گوشه‌ای شرقی کناره گرفت و از آنان پنهان شد. آنگاه روح خویش یعنی جبرئیل را به سوی او فرستادیم که مانند یک انسان معمولی در برابر مریم جلوه کرد.

مریم به جبرئیل گفت: من از تو، اگر پرهیزکار باشی، به خدای رحمان پناه می‌برم.

جبرئیل گفت: من فقط فرستاده پروردگارت هستم تا به تو پسری پاکیزه ببخشم.

مریم گفت: چگونه مرا پسری باشد وقتی هیچ بشری به من دست نزده باشد و پلیدکار هم نبوده‌ام.

جبرئیل گفت: همین طور است که گفتم. پروردگارت فرموده است آن کار برای او آسان است و فرزندت را برای مردم پدیده‌ی شگرفی قرار خواهند داد و این رحمتی است از جانب پروردگارا و برای پروردگارا کاری شدنی.

آنگاه مریم توسط روح پروردگارا [جبرئیل] باردار شد و با او در جایی دور دست رفت. آنگاه از شدت درد زایمان به تنه‌ی درخت خرمایی پناه برد.

مریم گفت: ای کاش پیش از این مرده بودم و از یاد رفته بودم و فراموش شده بودم.

ناگهان از زیر مریم ندایی برآمد و گفت: اندوهگین مباش، پروردگارت در زیر تو جویباری روان کرده است، تنه درخت خرما را به سوی خود تکان بده تا بر تو رطب تازه‌چیده فرو ریزد. پس، بخور و بیاشام و دیده روشن دار. اگر انسانی هم دیدی بگو برای خداوند رحمان روزه سکوت گرفته‌ام و امروز اصلاً با هیچ انسانی سخن نمی‌گویم.

سپس عیسی را برداشت و به نزد قومش آورد.

مردم به مریم گفتند: ای مریم، کار زشتی کردی. ای خواهر هارون، نه پدرت مردی نابکار و نه مادرت پلیدکار بود.

آنگاه مریم به نوزاد خود اشاره کرد.

مردم گفتند: چگونه با کودکی که در گهواره است حرف بزنیم؟

آنگاه کودک به سخن در آمد و گفت: من بنده خداوندم که به من کتاب آسمانی داده و مرا پیامبر گردانیده است. و مرا، هر جا که باشم، مبارک گردانیده و مرا مادام که زنده باشم به نماز و زکات سفارش فرموده است. و نیز مرا در حق مادرم نیکوکار گردانده و مرا زورگوی سخت دل نگردانده است. و بر من در روزی که زاده شدم و در روزی که در گذرم و روزی که زنده برانگیخته شوم دورد باد. آری، این است عیسی بن مریم. این سخن راست و درستی است که مردم در قضیه مریم شک و شبهه دارند. ولی بدانید که خداوند فرزندی ندارد و پاک است. کافی است که خداوند اراده کند، می گوید موجود شو، پس موجود می شود. و الله، پروردگار من و پروردگار شماست. پس او را بپرستید که این راه راست است. ولی در میان گروه منکران اختلاف افتاد؛ وای بر کافران به هنگام حضور در آن روز بزرگ رستاخیز.

و الله گفت: روزی که نزد ما آیند چقدر شنوا و چقدر بینا هستند، ولی امروز ستمگران در گمراهی آشکارند. آنان را از روز حسرت بترسان که بدانند امر الهی تحقق می یابد ولی آنان غافلند و ایمان نمی آورند. هر آینه ما زمین و هر که را بر روی آن است به ارث می بریم و همه به نزد ما بازگردانده می شوند. *الله ادامه داد:* و در این کتاب از ابراهیم یاد کن که او پیامبری راستگو بود؛ آنگاه که به پدرش گفت: «ای پدر چرا چیزی را که نه می شنود و نه می بیند و نه نیازی از تو برآورده می کند می پرستی؟ ای پدر به من دانشی رسیده که به تو نرسیده است، پس از من پیروی کن تا تو را به راه راست هدایت کنم، ای پدر شیطان را مپرست که شیطان در برابر خداوند رحمان سرکش است. ای پدر می ترسم عذابی از جانب خدای رحمان به تو برسد و تو دوستداری شیطان بشوی». *آنگاه پدر ابراهیم به ابراهیم گفت:* «ای ابراهیم، آیا از خدایان من بیزار هستی؟ اگر دست برنداری سنگسارت می کنم. اکنون زمان درازی از من دور باش». *ابراهیم به پدرش پاسخ داد:* «تو را سلامت باد. از پروردگارم برایت آمرزش خواهم خواست، زیرا او بر من مهربان است. از شما و از آن چیزهایی که به جای خدای یکتا می خوانید کناره می گیرم و پروردگار خود را می خوانم، باشد که در دعای پروردگارم سخت دل نباشم». و از آنجا که ابراهیم از آنها و آنچه آنها جز خدای یکتا می پرستیدند کناره گرفت، اسحاق و یعقوب را به او بخشیدیم و همه را پیامبر گردانیدیم و رحمت خویش را به آنها ارزانی داشتیم و سخن نیکو و آوازه بلند دادیم. و در این کتاب، **موسی** را یاد کن. او بنده ای مخلص و فرستاده ای پیامبر بود. و او را از جانب **کوه طور** ندا دادیم و نزدیکش ساختیم تا با او راز گوئیم، و از رحمت خود برادرش **هارون** پیامبر را به او بخشیدیم. و در این کتاب **اسماعیل** را یاد کن که او درست‌قول و فرستاده ای پیامبر بود و خاندان خود را به نماز و زکات امر می کرد و نزد پروردگارش شایسته و پسندیده بود. و در این کتاب **ادریس** را یاد کن. او راست‌گفتاری پیامبر بود. و او را بلندمرتبه گردانیدیم. اینان گروهی از پیامبران بودند که خدا به آنان انعام کرده بود.

الله به سخنان خود اینگونه ادامه داد: اینان از فرزندان آدم و فرزندان آنان بودند که با نوح در کشتی نشانیدیم و فرزندان ابراهیم و اسرائیل و آنها که هدایتشان کردیم و برگزیدیمشان.

و چون آیات خدای رحمان بر آنان تلاوت می شد، گریان به سجده می افتادند. سپس کسانی جانشین اینان شدند که نماز را ضایع گذاشتند و پیرو شهوات گردیدند و به زودی با زیان و ذلت رو در رو می شوند، مگر کسی که توبه کند و ایمان آورد و کاری شایسته پیشه کند، اینانند که وارد بهشت می شوند و مورد هیچ گونه ستمی قرار نمی گیرند. بهشت‌های جاوید که خدای رحمان در غیب به بندگان خویش وعده کرده است و وعده او فرا خواهد رسید، و در آنجا [بهشت] هیچ سخن بی‌پهلوئی نشنوند و جز سلام نشنوند، و روزی‌شان هر صبح و شام آماده است. و همانگونه که الله گفته است «این همان بهشتی است به بندگانمان، آنها که پرهیزگاری کرده‌اند عطا می کنیم».

و سپس جبرئیل در تأیید سخنان خداوند گفت: و ما جز به فرمان پروردگار تو فرود نمی آییم. آنچه در پیش روی ما و پشت سر ما و میان این دو قرار دارد از آن اوست. و پروردگار تو فراموشکار نیست. پروردگار آسمان‌ها و زمین و آنچه میان آن دوست. او را بپرست و در پرستش شکبیا باش. آیا همانمی برای او می شناسی؟ ولی آدمی می گوید: آیا زمانی که بمیرم، زنده از گور بیرون آورده خواهم شد؟ و آدمی به یاد ندارد که او را پیش از این آفریده‌ایم و او خود چیزی نبوده است؟ به پروردگارت سوگند، آنها را در روز رستاخیز با شیطانها گرد می آوریم، همه را در اطراف جهنم به زانو می نشانیم. آنگاه از هر گروه کسانی را که در برابر خدای رحمان بیشتر سرکشی کرده‌اند جدا می کنیم و آنها را که سزاوارتر آتش و سوختن هستند بهتر می شناسیم. و هیچ یک از شما نیست که وارد جهنم نشود، و این حکمی است حتمی از جانب پروردگار تو. آنگاه پرهیزگاران را نجات می دهیم و ستمکاران را همچنان به زانوشسته در آنجا وامی گذاریم.

و چون آیات روشنگر ما بر آنان خوانده شود، کافران به مؤمنان می‌گویند: باید دید کدام یک از ما جایگاه و محفل نیکوتر نصیب می‌شود. ولی کافران بدانند که پیش از آنها چه بسا مردمی را به هلاکت رسانیده‌ایم که از حیث اثاث و منظر بهتر از آنها بودند. بگو هر کس که در گمراهی باشد، خدای رحمان او را به فزونی مدد می‌رساند، تا آنگاه آنچه را به او وعده داده شده است بنگرد: یا عذاب و یا قیامت. آنگاه خواهند دانست که چه کسی جایگاه بدتر و سست‌تری نصیب می‌شود. و خدا بر هدایت آنان که هدایت یافته‌اند خواهد افزود و نزد پروردگار تو پاداش و نتیجه کردارهای شایسته‌ای که باقی ماندنی‌اند بهتر است.

جبرئیل / دامه داد: آیا آن کسی که آیات ما را انکار نمود دیدی که ادعا کرد به من مال و فرزند داده خواهد شد؟ آیا او از غیب اطلاع داشت یا از خدای رحمان پیمانی خاص گرفته بود؟ چنین نیست، آنچه می‌گوید خواهیم نوشت و البته بر عذابش خواهیم افزود. آنچه را که می‌گوید از او می‌ستانیم تا تنها نزد ما بیاید. زیرا آنها به جای الله، خدایانی را به پرستش گرفتند تا مایه عزت و اعتبار آنان باشد. نه، چنین نیست، زیرا بزودی آن خدایان پرستش ایشان را رد می‌کنند و علیه آنها خواهند شد. آیا ندیده‌ای که ما شیاطین را به سوی کافران فرستادیم تا آنها را از راه بدر برند؟ پس تو بر آنان شتاب مکن که ما روزهایشان را به دقت می‌شماریم. روزی که پرهیزگاران را نزد خدای رحمان سواره گرد آوریم و مجرمان را تشنه‌کام به جهنم برانیم. از شفاعت بی‌نصیبند، مگر آن کس که با خدای رحمان پیمانی بسته باشد. آنگاه جبرئیل با خشم گفت: آنها می‌گویند خدای رحمان صاحب فرزندی است. هر آینه سخنی زشت گفته‌اند، و نزدیک است که از این سخن آسمان‌ها بشکافند و زمین شکافته شود و کوه‌ها فرو افتند و در هم ریزند، زیرا برای خدای رحمان فرزندی قائل شده‌اند. ولی خدای رحمان را سزاوار نیست که به او فرزندی نسبت داده شود. هر موجودی در آسمان‌ها و زمین، بنده‌وار سر به درگاه خدای رحمان فرود می‌آورد. او همه را حساب کرده و یک‌یک شمرده است. و همه در روز قیامت تک تک در برابر خدا حاضر خواهند شد. خدای رحمان کسانی را که ایمان آورده‌اند و کارهای شایسته کرده‌اند، محبوب همه گرداند.

جبرئیل در پایان گفت: این قرآن [نوشته / داستان] را بر زبان تو آسان کردیم تا پرهیزگاران را مژده دهی و ستیزه‌گران را بترسانی. و چه بسیار مردمی را پیش از آنها هلاک کرده‌ایم. آیا هیچ یک از آنها را می‌بینی یا اندک صدایی از آنها می‌شنوی؟

آیه‌های دیگر که مربوط به مریم می‌شوند [ترجمه خرمشاهی]:

سوره بقره

آیه ۸۷:

به موسی کتاب آسمانی دادیم و از پی او پیامبران فرستادیم، و معجزات آشکاری به عیسی بن مریم بخشیدیم و او را به روح القدس یاری دادیم، پس چرا هرگاه که پیامبری احکامی بر خلاف دلخواه شما برایتان آورد، سرکشی کردید و گروهی را دروغگو انگاشتید و گروهی را کشتید؟

آیه ۲۵۳:

اینان پیامبرانی هستند که بعضی را بر بعضی برتری بخشیده‌ایم، از آنان کسی هست که خداوند با او سخن گفته است، و بعضی را مرتبتی بلند ارزانی داشته است، و عیسی بن مریم را معجزات آشکار دادیم و او را به روح القدس یاری کردیم، و اگر خدا می‌خواست کسانی که پس از ایشان آمدند، پس از روشنگریهایی که برایشان آمد، کشمکش و کارزار نمی‌کردند، ولی اختلاف پیشه کردند، و بعضی از ایشان ایمان آوردند و بعضی کفرورزیدند، و اگر خدا می‌خواست کشمکش و کارزار نمی‌کردند، ولی خداوند هر آنچه اراده کند انجام می‌دهد.

سوره آل عمران

آیه ۳۶:

و چون فرزندش را بزاد گفت پروردگارا من دختر زاده‌ام - و خدا بهتر می‌داند که او چه زاده بود - و پسر مانند دختر نیست، و من او را مریم نام نهادم و او و فرزندانش را از شر شیطان مطرود به پناه تو می‌آورم.

آیه ۳۷:

آنگاه پروردگارش او را هرچه نیک‌تر پذیرفت، و به نیکی پرورش داد، و زکریا را به سرپرستی او برگماشت، هرگاه که زکریا در آن غرفه بر او وارد می‌شد می‌دید که نزد او رزق و روزی‌ای هست [و] می‌گفت ای مریم اینها از کجا برایت آمده است؟ مریم [در پاسخ] می‌گفت آن از نزد خداوند است، خدا هر کس را که بخواهد بی‌حساب روزی می‌بخشد.

آیه ۴۲:

و یاد کن از آنکه فرشتگان گفتند ای مریم خداوند تو را پذیرفته و پاکیزه داشته و بر زنان جهانیان [هم‌زمان خویش] برتری داده است

آیه ۴۳:

ای مریم پروردگارت را اطاعت کن و سجده‌بر و همراه نمازگزاران نماز بگذار.

آیه ۴۴:

این از اخبار غیب است که بر تو وحی می‌کنیم و تو آنگاه که قلمها [ی قرعه] شان را انداختند که کدامیک مریم را سرپرستی کنند، و هنگامی که ستیزه می‌کردند در نزد ایشان نبود.

آیه ۴۵:

چنین بود که فرشتگان گفتند ای مریم خداوند تو را به کلمه خویش که نامش عیسی مسیح فرزند مریم است و در دنیا و آخرت آبرومند و از مقربان [الهی] است، بشارت می‌دهد.

سوره نساء

آیه ۱۵۶:

و به سبب کفرشان و سخنشان که به مریم بهتان بزرگی زدند.

آیه ۱۵۷:

و ادعایشان که ما مسیح عیسی بن مریم پیامبر خدا را کشته‌ایم و حال آنکه نه او را کشتند و نه بر دار کردند، بلکه بر آنان مشتبه شد، و کسانی که در این امر اختلاف کردند از آن در شک‌اند و به آن علم ندارند، فقط پیروی از حدس و گمان می‌کنند و او را به یقین نکشته‌اند.